

Tarpukario architektūra

KAUNUI SUTEIKTAS EUROPOS PAVELDO ŽENKLAS

Europos komisija oficialiai patvirtino, kad unikalia tarpukario modernizmo architektūra garsėjančiam Kaunui bus suteiktas Europos paveldo ženklas. Tai neabejotinai prisidės prie tarpukario modernizmo architektūros išsaugojimo ir į Kauną pritrauks šiuo išskirtiniu reiškiniu besidominčius užsienio turistus.

Pažymėtoms vietoms ar objektams bus leidžiama naudoti lentelę su Europos

Paveldo ženklo logotipu ir jos bus įtrauktos į ES viešinimo ir skatinimo strategiją, skirtą Europos paveldo ženklui, taip didinant jų žinomumą. Galiausiai, laimėtojai dalyvaus metinėje objektų tvarkytojų konferencijoje, kur turės galimybę užmegzti ryšius su kolegomis ir praplėsti savo žinias.

Pastarąsias dvi dienas Kaune viešėjo Europos paveldo ženklo filmavimo komanda, kuri įamžino svarbiausius tarpukario laikotarpio objektus, tarp kurių - Karininkų Ramovė, Centrinis paštas, Kristaus Prisikėlimo bažnyčia, Vytauto Didžiojo Karo muziejus ir kiti.

Tarptautinė ekspertų grupė per 2014 metus vertino nacionaliniu lygiu atrinktas ir Europos Komisijai ES valstybių narių, prisijungusių prie Europos paveldo ženklo iniciatyvos, pateiktas 36-ias paraiškas. Po ilgų svarstymų, buvo parengta ataskaita, rekomenduojanti Europos Komisijai suteikti Europos paveldo ženklą 16-ai vietų ar objektų, tarp kurių - Kauno miesto savivaldybės pateikta paraiška - "1919-1940 metų Kaunas".

Po Pirmojo pasaulinio karo, Lenkijos kariuomenei okupavus Lietuvos sostinę Vilnių ir rytinę šalies dalį, Kaunas tapo sostine ir svarbiausiu Lietuvos miestu. Lietuvos valdžia, inteligentija ir pramonė persikėlė į Kauną. Kaunas tapo moderniu laisvos Lietuvos simboliu. Prie to prisidėjo ir dėkingos aplinkybės: visuomenė buvo pasirengusi pokyčiams, miestui reikėjo įvairios paskirties pastatų, o juos projektuoti galėjo talentingi, gabūs, mokslus užsienyje baigę ir į Lietuvą grįžę šviežių idėjų pasisėmę architektai.

Tapęs valstybės sostine ir europietišku centru XX a. pirmoje pusėje Kaunas netikėtai įgijo unikalią reikšmę Europos žemėlapyje. Kurdami pažangų miestą jaunos valstybės architektai darniai įsiliejo į europinį kontekstą. Laikinojoje sostinėje kylantys atskiri pastatai, kvartalai ir kompleksai darė didžiulę įtaką viso miesto įvaizdžiui. Kaunas tapo mokslo, kultūros, švietimo centru: įsteigtos tokios institucijos kaip Lietuvos universitetas, Meno mokykla, Aukštieji kūno kultūros kursai, Dramos ir Operos teatrai, radijas, Karo muziejus, astronomijos observatorija. Kaune sparčiai vystėsi pramonė, vyko aktyvus europietiškas gyvenimas, didelis

dėmesys skirtas kultūrai ir sportui. Atsižvelgiant į tai, 1939 m. pastatyta Sporto halė, kurioje Lietuvos vyrų krepšinio rinktinė antrą kartą laimėjo Europos čempionų titulą, tarsi apvainikuodama Kauną Europos akivaizdoje.

Šis Kauno virsmas europiniu miestu paliko ryškius pėdsakus vėlesniame Lietuvos valstybės vystymesi: nulėmė šalies norą kovoti dėl laisvės, išsiveržti iš sovietinės okupacijos, suformavo miesto mentalinį identitetą bei fizinį veidą. Tai tik antras architektūros periodas (be baroko), kada Lietuvos architektūra žengė koja kojon su visa Europa. Per 20 metų suformuota gausi Kauno tarpukario architektūra, jos tanki koncentracija mieste yra unikalus reiškinys visoje Europoje, tarptautiniame modernizmo kontekste atspindintis tiek tuometines Bauhaus stiliaus tendencijas, tiek išskirtinę tautiškumo, lietuviškumo stilistiką, išskiriančią modernią ir kokybišką Kauno tarpukario architektūrą iš bendro Europos konteksto.

Kultūros paveldo objektas	Metai	Architektas
Centrinis paštas	1931	Feliksas Vizbaras
Buvę "Pažangos" bendrovės rūmai	1931-1934	Feliksas Vizbaras
Buvusios "Pienocentro” bendrovės rūmai	1931-1934	Vytautas Landsbergis-Žemkalnis
Kauno apskrities vyriausiasis policijos komisariatas (buv. Kauno apskrities savivaldybė)	1932-1933	Vytautas Landsbergis-Žemkalnis
KTU Cheminės technologijos fakultetas (buv. Tyrimų laboratorija)	1933-1937	Vytautas Landsbergis-Žemkalnis

Prekybos, pramonės ir amatų rūmai	1937-1938	Vytautas Landsbergis-Žemkalnis
Lietuvos sporto universiteto Centriniai rūmai (buv. Fiziško auklėjimo rūmai)	1933-1934	Vytautas Landsbergis-Žemkalnis
Sporto halė	1938-1939	Anatolijus Rozenbliumas
Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Centriniai rūmai (buv. VDU Medicinos fakultetas)	1931-1933	Vladimiras Dubeneckis
Karininkų ramovė	1931-1937	Stasys Kudokas, Elmar Lohk, Herbert Johanson, Vladimiras Dubeneckis, Jonas Kriščiukaitis, Kazys Kriščiukaitis, Mykolas Songaila, Jonas Kova-Kovalskis
Vytauto Didžiojo karo muziejus ir Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus	1929-1936	Vladimiras Dubeneckis, Karolis Reisonas, Kazimieras Kriščiukaitis
Kauno miesto savivaldybė (buv. Taupomosios kasos)	1938-1940	Arnas Funkas, Bronius Elsbergas
Žaliakalnio funikulierius	1931-1933	-
Aleksoto funikulierius	1935	-

KTU Centriniai rūmai (buv. Žemės bankas)	1933-1935	Karolis Reisonas,
Kristaus Prisikėlimo bazilika	1933-1940	Karolis Reisonas
Kauno Švč. Jėzaus Širdies bažnyčia	1938	Algirdas Šalkauskis, Adolfas Netyksa, Pranas Markūnas
Jono Jablonskio gimnazija (buv. Pradžios mokykla)	1930-1931	Antanas Jokimas
KTU Vaižganto progimnazija (buv. Šančių gimnazija)	1938	Stasys Kudokas
Kino teatras "Romuva"	1938-1940	Nikolajus Mačiulskis
buv. "Pasakos" kino teatras	1939-1940	Jokūbas Rabinavičius, Juozas Segalauskas, M. Laurinavičiūtė
Gyvenamasis namas Maironio g. 13	1930-1931	Vytautas Landsbergis - Žemkalnis
Bero Goldbergo namas	1937	Volfas Brūnas
Gydytojos Nadieždos Nagornienės namas	1934	Adolfas Netyksa

Vatikano diplomatinės atstovybės (nunciatūros) pastatas	1931	Vytautas Landsbergis - Žemkalnis
Advokato Kazimiero Škėmos namas	1932-1933	Bronius Elsbergas, Klaudijus Duš-Dušauskas
Antano Gylio ligoninės pastatas	1933	Leonas Ritas
A. Žmuidzinavičiaus gyvenamasis namas	1928	Vytautas Landsbergis - Žemkalnis
Burmistro Jono Vileišio namas	1930	Aleksandras Gordevičius
Inžinieriaus Antano Gravrogko namas	1932	Edmundas Frykas
Vinco ir Onos Tercijonų namas	1936	Bronius Elsbergas
Gyvenamasis namas Laisvės al. 3	1933	Stasys Kudokas
Architekto Stasio Kudoko namas V. Mykolaičio-Putino g. 11	1937	Stasys Kudokas
Gyvenamasis namas Vaidilutės g. 3	1938	Stasys Kudokas

Kauno dailės gimnazija (buv. Ministro Juozo Tūbelio vila)	1933	Feliksas Vizbaras
Gyvenamasis namas Kęstučio g. 38	1932	Feliksas Vizbaras
Rangovo Miko Grodzenskio namas	1929	Edmundas Frykas, Mikas Grodzenskis
Aleksandros Iljinienės namas	1933	Arnas Funkas
Gyvenamasis namas Laisvės al. 69	1929-1930	-
Gyvenamasis namas L. Sapiegos g. 4	1935	Leiba Zimanas, Isaokas Trakmanas
Gyvenamasis namas Vydūno al. 59	1934	Vladimiras Kopylovas
Gyvenamasis namas Vytauto pr. 30	1930-1931	Vladimiras Dubeneckis
buv. Bendrovės "Butas" daugiabutis namas Kaune	1931-1932	Jonas Kriščiukaitis
buv. "Tulpės" kooperatyvo namas	1925-1926	Antanas Macijauskas